

# Gemeentelijk Waterbeleidsplan Woerden

## Hoofddocument

projectnr. 239448  
revisie D4  
8 mei 2012

### auteur(s)

ing. B. van Bekkum

### Opdrachtgever

Gemeente Woerden  
Postbus 45  
3440 AA WOERDEN



datum vrijgave

8 mei 2012

beschrijving revisie D4

Definitief Ontwerp

goedkeuring

B. van Bekkum

vrijgave

B. de Jong

<b>Inhoudsopgave</b>	<b>Blz.</b>
<b>1 Van GRP naar GWP .....</b>	<b>2</b>
<b>2 Wie moet wat? .....</b>	<b>4</b>
<b>3 Kwaliteitsvisie gemeentelijk waterbeleidsplan .....</b>	<b>6</b>
3.1 <i>Proces kwaliteitsvisie .....</i>	<i>6</i>
3.2 <i>Meetlat: kwaliteitskenmerken .....</i>	<i>7</i>
<b>4 Waar staan we? Terugkijken en nulmeting .....</b>	<b>10</b>
4.1 <i>Belangrijkste conclusies evaluatie GRP 2009 - 2013 .....</i>	<i>10</i>
4.2 <i>De resultaten van de nulmeting .....</i>	<i>10</i>
<b>5 Waar willen we naar toe? Droge voeten en schoon water!.....</b>	<b>12</b>
5.1 <i>Wat betekent dit kwaliteitsprofiel voor de zorgplicht stedelijk afvalwater? .....</i>	<i>13</i>
5.2 <i>Wat betekent dit kwaliteitsprofiel voor de zorgplicht hemelwater? .....</i>	<i>14</i>
5.3 <i>Wat betekent dit kwaliteitsprofiel voor de zorgplicht grondwater? .....</i>	<i>16</i>
5.4 <i>Wat betekent dit kwaliteitsprofiel het gemeentelijk oppervlaktewater? .....</i>	<i>18</i>
5.5 <i>Niet alleen, maar samen! .....</i>	<i>19</i>
5.6 <i>Wat wordt hiervoor gedaan door de gemeente Woerden?.....</i>	<i>20</i>
<b>6 Wat betekent dit? Koers personeel &amp; financiën.....</b>	<b>21</b>
6.1 <i>Benodigde formatie .....</i>	<i>21</i>
6.2 <i>De spelregels.....</i>	<i>21</i>
6.3 <i>Tariefsontwikkeling.....</i>	<i>23</i>
<b>7 Wat spreken wij af? Advies - besluitvorming - operationalisering.....</b>	<b>26</b>

# 1 Van GRP naar GWP

## Riolering beschermt:

- volksgezondheid
- milieu
- leefomgeving

## Riolering kost:

- geld
- personele capaciteit
- kennis en inzicht

Sinds de komst van riolering begin 1900 is de hygiëne van de Nederlandse huishoudens met sprongen vooruitgegaan. Ook het milieu is gebaat bij het bestaan van de huidige rioleringszorg.

Iedere Nederlander loost per dag ongeveer 120 liter afvalwater in het riool. Ook hemelwater wordt voor een groot deel via de riolering afgevoerd. Waar al dat water heen gaat en wat er mee gebeurt, daarbij staan maar weinig mensen stil.

In de gemeente Woerden ligt voor ongeveer € 150 miljoen aan vrijvervalriolering in de grond. Alleen al aan het dagelijkse beheer en onderhoud van de riolering wordt jaarlijks circa € 2,6 miljoen besteed. Onvoldoende aandacht en beschikbare middelen zou leiden tot kapitaalvernietiging. Voor het beheer hiervan is dus een degelijke visie nodig met een achterliggend beheerplan.

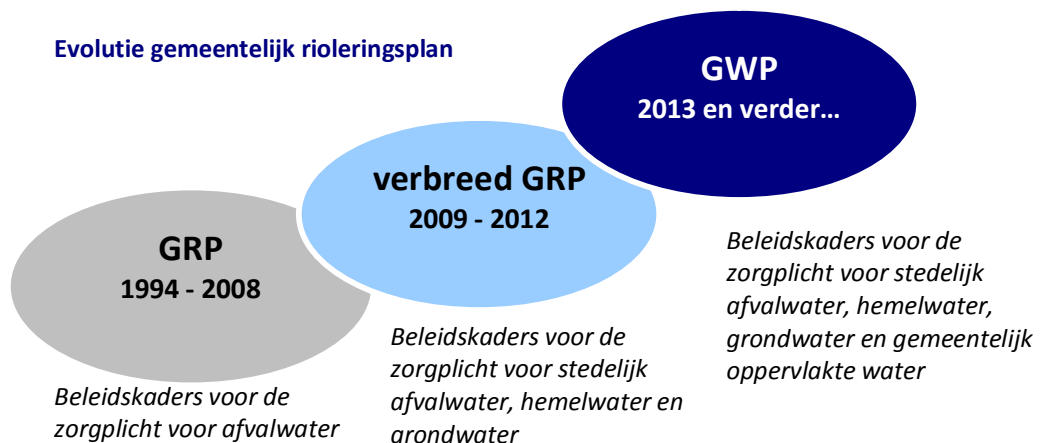
## De gemeentelijke watertaken

Aanleg en beheer van riolering is een gemeentelijke taak die zijn basis vindt in de Wet Milieubeheer. Het Gemeentelijk Rioleringsplan (hierna GRP) geeft inzicht in de aanleg, tijdige vervanging, verbeteringen, beheer en onderhoud van de riolering en natuurlijk in de kosten van al deze facetten. Het opstellen en publiceren van een GRP is niet vrijblijvend. Sinds 1 januari 1994 verplicht de Wet Milieubeheer alle gemeenten daartoe.

Het GRP vormt het beleidskader voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken. Naast de zorgplicht voor stedelijk afvalwater wordt ook de zorgplicht voor overtollig hemelwater en grondwater geborgd in het nieuwe GRP. De gemeente Woerden heeft al sinds 2009 een VGRP dat formeel tot 2013 geldig is

Door het verbreden van de gemeentelijke zorgplichten is het gemeentelijke oppervlakte water een steeds belangrijkere rol gaan spelen binnen de rioleringszorg. Watergangen in het stedelijk gebied worden immers ook gebruikt voor de afvoer van regenwater. Ook in het kader van de grondwaterzorgplicht is het oppervlakte water een niet te onderschatten factor. De grondwaterstand wordt in sterke mate beïnvloed door het aanwezige oppervlakte water en vice versa. Daarom heeft de gemeente Woerden ervoor gekozen het onderdeel gemeentelijk oppervlakte water integraal in dit GWP op te nemen. Hiermee wordt de samenhang tussen het gemeentelijk oppervlaktewater en de verbrede gemeentelijke watertaken ook bestuurlijk verankerd. Met gemeentelijk oppervlakte water wordt het oppervlaktewater bedoeld dat niet onder de zorg van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden valt. Dit plan heet dan ook het gemeentelijk Waterbeleidplan van de gemeente Woerden, afgekort GWP!

## Evolutie gemeentelijk rioleringsplan



## **Doelstelling GWP**

Dit GWP beschrijft de beleidsvoornemens en (bijbehorende) maatregelen voor inzameling, transport en (lokale) verwerking van stedelijk afval-, hemel-, grond- en stedelijk oppervlaktewater in de gemeente Woerden voor de periode van 2013 tot en met 2017. Het GWP vertaalt de voorgenomen maatregelen in een kostendekkingsplan en geeft aan welke gevolgen dit heeft voor de rioolheffing.

Het GWP dient een breed gedragen beleidsstuk te zijn. Zowel binnen de gemeentelijke organisatie, als bij de externe partijen die belang hebben bij een adequate rioleringszorg in de gemeente, dient het draagvlak te hebben.

## **Keuzes maken**

Net als de vervanging van slechte riolen kost het verminderen van de vervuiling van het oppervlaktewater veel geld. De afgelopen jaren zijn al grote vorderingen op dit gebied gemaakt. In dit GWP worden keuzes gemaakt. Niet alleen keuzes voor het bepalen van de prioriteit, maar ook keuzes voor de gewenste kwaliteit. Vragen als 'wat is overlast en wanneer is het acceptabel?', 'hoe lang mag een rioolgemaal in storing staan?' en 'wanneer is sprake van structurele grondwateroverlast?' staan hierbij centraal.

## **Van beleidskader naar operationele plannen**

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het stellen van het beleidskader. Het college is vervolgens verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleidskader. Het is aan het college hoe zij op een doelmatige en efficiënte wijze dit beleidskader invult. Met dit GWP wordt het beleidskader voor de gemeentelijke watertaken vastgesteld voor de periode 2013 - 2017.

De komende jaren kunnen inzichten en plannen wijzigen. Daardoor dienen zich mogelijk nieuwe projecten aan. Deze projecten worden in de operationele plannen meegenomen. De gehanteerde planperiode geeft echter over een redelijke termijn zekerheid voor een gericht rioleringsbeleid en biedt voldoende flexibiliteit voor een tijdige bijsturing. Het college rapporteert jaarlijks (via de managements- en bestuursrapportages) de Raad over de voortgang met het daarbij behorende financiële overzicht.

## **Planvorming, betrokken partijen**

Bij de planvorming is nauw samengewerkt met de medewerkers van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De provincie Utrecht is betrokken als agendalid. Het GWP wordt formeel ter commentaar voorgelegd aan het Hoogheemraadschap en de provincie. Daarnaast wordt het ontwerp GWP ter inzage gelegd. De vaststelling van het GWP wordt bekend gemaakt in één of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden. Hierbij geven zij aan op welke wijze kennis kan worden genomen van de inhoud van het plan.

Na goedkeuring door de gemeenteraad heeft het GWP de status van vastgesteld beleid voor de periode van vijf jaar: 2013 tot en met 2017.

### **Artikel 4.23 Wet milieubeheer**

Vanuit de Wet Milieubeheer is het verplicht om tenminste de volgende partijen bij het planproces van het GRP te betrekken:

- beheerder van de zuiveringstechnische werken
- beheerder van het ontvangend oppervlaktewater
- Gedeputeerde Staten



## 2 Wie moet wat?

### Acht wetten gaan op in de Waterwet

Om de opgave voor het (stedelijk) waterbeheer efficiënter uit te voeren is het noodzakelijk gebleken het wettelijk instrumentarium te stroomlijnen en te moderniseren. Daarbij staat integraal waterbeheer centraal.

Hiervoor is de Waterwet ontwikkeld. Op 22 december 2009 is de Waterwet in werking getreden.

Deze wet voegt acht bestaande waterbeheerwetten samen (waaronder o.a. de Wet verontreiniging oppervlaktewater en de Wet op de waterhuishouding).

De zorg en verantwoordelijkheid voor het water in de gemeente Woerden ligt, naast de gemeente, ook in handen van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, de provincie Utrecht, drinkwaterbedrijf Oasen en particulieren.

De betrokkenen hebben verschillende taakstellingen en verplichtingen. Sommige verplichtingen zijn wettelijk vastgelegd, een aantal verplichtingen zijn vastgesteld in Europees, landelijk, provinciaal of regionaal beleid, maar ook zijn ambtelijke normen bepaald, al of niet vastgelegd (en bestuurlijk goedgekeurd) in uitvoerend beleid. In sommige gevallen gaat het daarbij om resultaatverplichtingen, in andere gevallen zijn 'slechts' werknormen gesteld.

De Wet milieubeheer, de Waterwet (zie kader) en de Gemeentewet bepalen elk voor een deel wat de gemeenten bij de gemeentelijke watertaken *moeten doen* en hoe ze het *moeten organiseren*. Het onderstaand schema schetst op hoofdlijnen de taken en verplichtingen van de betrokkenen.

Grondeigenaar (particulier)	<p>De grondeigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Dit betekent dat hij zelf verantwoordelijk is voor het op eigen perceel treffen van maatregelen voor de inzameling van stedelijk afvalwater en afwatering van hemel- en grondwater. Zo is hij in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het hemelwater dat op zijn terrein valt. Ook de gevolgen van overtollig grondwater of een lage grondwaterstand vallen onder de verantwoordelijkheid van de grondeigenaar. Pas als de particulier zich niet met redelijke inspanning van deze zorg kan ontdoen, ligt er een taak voor de gemeente.</p> <p>Het ingezamelde stedelijk afvalwater dient de perceelseigenaar af te voeren naar de erfgrans. Hier gaat de verantwoordelijkheid over naar de gemeente. Veelal is op de erfgrans een zogenaamd ontstoppingsstuk aangebracht. Via het ontstoppingsstuk kan in geval van een verstopping worden nagegaan in welke deel van de riolering de verstopping aanwezig is (particulier of gemeente).</p>
gemeente Woerden	<p>Vanaf de erfgrans verzorgt de gemeente de verdere inzameling en het transport van het stedelijk afvalwater (rioolbeheer) tot aan het overnamepunt van het Hoogheemraadschap. Via een stelsel van ondergrondse leidingen en putten wordt het van huisaansluitingen en straatkolken afkomstig stedelijk afvalwater ingezameld en afgevoerd naar de rioolgemalen. Via een persleiding wordt dit stedelijk afvalwater vervolgens verpompt naar een ander deel van het rioolstelsel of direct naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). In dat laatste geval vormt het rioolgemaal het overnamepunt. Vanaf het overnamepunt is de waterkwaliteitsbeheerder (Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden) verantwoordelijk voor de verdere afvoer van het ingezamelde stedelijk afvalwater.</p> <p>Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de ontwatering van openbaar gebied. Als onderdeel hiervan onderhoudt de gemeente een deel van de hiervoor noodzakelijke voorzieningen. Ook is de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud aan watergangen. De gemeente draagt verder nog zorg voor inrichting en beheer van gebieden en de integratie met andere beleidsterreinen.</p>
Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden	<p>Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zorgt voor schoon water, voldoende water en veiligheid. Dit betekent dat zij zorg draagt voor de waterkering, de aan- en afvoer van water, het peilbeheer, het transporteren en zuiveren van rioolwater, het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer en het gedelegeerd vaarwegbeheer.</p>

Provincie Utrecht	De Provincie Utrecht formuleert het overall beleid (RO en Water) en is verantwoordelijk voor het beheer van het diepe grondwater, de zwenwaterkwaliteit en is vaarwegbeheerder van de belangrijke vaarroutes.
Rijk	Het Rijk bepaalt de hoofdlijnen van het landelijke beleid voor waterbeheer en vertaald Europese regelgeving hierin door.

### 3 Kwaliteitsvisie gemeentelijk waterbeleidsplan

De voorgaande gemeentelijke rioleringsplannen richtten zich op traditioneel technisch rioolbeheer (inputgericht). De plannen kenmerkten zich door een vaststaand technisch maatregelpakket met gelabelde activiteiten op detailniveau. Met dit nieuwe GWP gaat dat anders!

Voor het opstellen van het GWP wordt een **outputgerichte** methodiek gehanteerd waarbij op basis van beelden en keuzes beleid wordt vastgelegd. Met deze methode is er een eenduidig inzicht in de koppeling tussen kwaliteit, normen en kosten.

Het opstellen van een kwaliteitsvisie resulteert in een praktisch en eenduidig uitvoeringsinstrument voor de beleidskaders van de gemeentelijke watertaken. Dit op een manier die duidelijk is voor de beheerder, maar ook voor bestuurders, burgers en ondernemers.

De beheerder, bestuurder, burger en ondernemer hanteren vaak verschillende begrippen als het gaat om de kwaliteit van de riolering. Vaak denkt men daarbij over hetzelfde te praten, maar in de praktijk bestaat er verschil van mening over de betekenis van de gehanteerde begrippen.

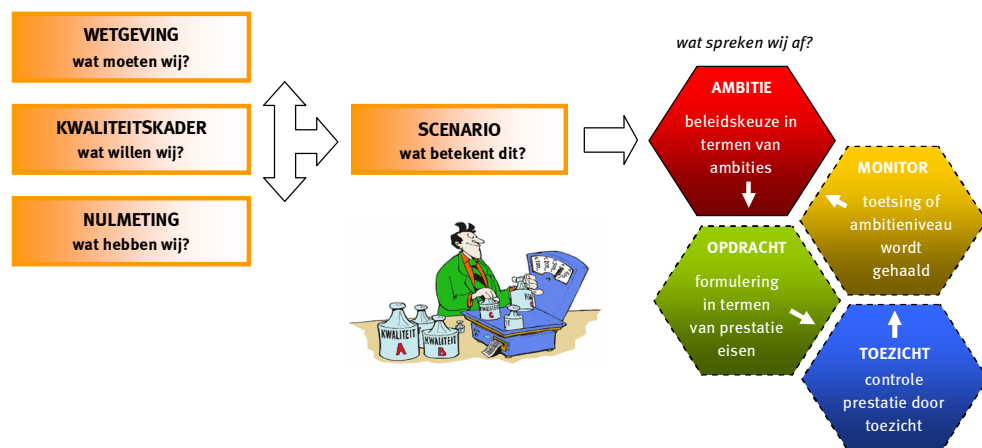
*Iedereen heeft bijvoorbeeld zijn eigen beeld van wateroverlast. Wat voor de één een schadepost is, is voor de ander 'slechts' een bron van ergernis. Weer een ander valt het wellicht niet eens op.*

Mogen straten na een hevige regenbui korte tijd blank staan? Is water in de kruipruimte erg? Mag er verschil in kwaliteit zijn tussen woonwijken en bedrijventerreinen? Is water afvoeren via de straat een goed alternatief voor de afvoer via de riolering? Voor een goede communicatie is het van belang dat alle betrokkenen dezelfde taal spreken.

#### 3.1 Proces kwaliteitsvisie

Hoe wordt nu overeenstemming en duidelijkheid bereikt in de onderlinge verschillen ten aanzien van de invulling van de taken. Hoe wordt een transparante afspraak vastgelegd die leidt tot een eenduidige invulling van de watertaken. Met andere woorden: *hoe krijgt de gemeente Woerden wat zij wil?*

Aan de hand van het onderstaande schema wordt het proces dat de kwaliteitsvisie ondersteund, uitgelegd. Dit Gemeentelijk Waterbeleidsplan beschrijft met name de **fysieke kwaliteit** die bepaald wordt door het beheer, de inrichting en het gebruik van de voorzieningen.



Wat moeten wij?

Bij de invulling van de gemeentelijke watertaken gelden wetten en regels. Hieruit vloeien verplichtingen voort die bepalend zijn voor de verdere invulling van de scenario's.

Wat hebben wij?

Eerst weten waar je staat en wat je hebt, en op basis daarvan keuzes maken; dat is waar de nulmeting over gaat. Door middel van de nulmeting wordt de huidige kwaliteit van het gemeentelijk (riool)waterbeheer vastgesteld. De kenmerken van een nulmeting zijn:

- Verzamelen van informatie voor een strategisch en beleidsmatig niveau;
- Geven van de algemene en gemiddelde kwaliteitsindruk, opgebouwd uit vaktechnische items (bijvoorbeeld afvoercapaciteit, vuilemissie) en gebruikersitems (overlast, veiligheid, beleving).

Wat willen wij?

Ondanks de taakstellingen en verplichtingen is er zeker ruimte om te differentiëren of te nuanceren. Daarnaast dienen er op onderdelen ook echt (beleids)keuzes gemaakt te worden.

Wat betekent dit?

Vanuit de kwaliteitsdiscussie worden vervolgens drie scenario's voor de komende planperiode geformuleerd waaruit de Gemeenteraad uiteindelijk de ambitie (het beleid) kiest. In het gekozen scenario wordt vastgelegd hoe de gemeente invulling gaat geven aan de drie wettelijke zorgplichten voor:

1. De zorg voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
2. De zorg voor een doelmatige inzameling van afvloeiend hemelwater, voor zover dit niet redelijkerwijs van de perceelseigenaar gevraagd kan worden;
3. De zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

Wat spreken wij af?

Het gewenste beleidsscenario wordt bestuurlijk vastgesteld, en is daarmee richtinggevend voor het beleid ten aanzien van de gemeentelijke watertaken.

**3.2 Meetlat: kwaliteitskenmerken**

Dit GWP beschrijft het beleidskader voor de gemeentelijke watertaken in de gemeente Woerden. Om tot een zo goed mogelijke beschrijving te komen van het beleidskader is allereerst de bandbreedte vastgesteld.

Het beleidskader van de gemeentelijke watertaken in de gemeente Woerden richt zich op de kwaliteitskenmerken veilig, functioneel, heel en schoon.

veilig	- Is er gevaar voor omgeving en gebruiker?
functioneel	- Doet het wat het moet doen?
heel	- Verkeert het in een goede staat?
schoon	- Is er sprake van stank- en/of milieuoverlast?

Met deze kwaliteitskenmerken worden technische eisen en gebruiksvoorwaarden aangegeven die gesteld worden aan de gemeentelijke watertaken en die bijdragen aan de hoofddoelstellingen: bescherming van de volksgezondheid en volkshygiëne, van het milieu en het in stand houden van de kwaliteit van de leefomgeving.

## Kwaliteitsniveaus

De kwaliteitsnormen worden uitgedrukt in drie kwaliteitsniveaus, namelijk hoog, basis en laag.

### Stedelijk afvalwater

### Hemelwater

### Grondwater

<p><b>H</b></p>	<p><b>hoog:</b> goed onderhouden, bijna niets op aan te merken, zelden overlast</p>	
		
<p><b>B</b></p>	<p><b>basis:</b> voldoende onderhouden, hier en daar wel wat op aan te merken, af en toe overlast</p>	
		
<p><b>L</b></p>	<p><b>laag:</b> sober tot onvoldoende, achterstanden bij het onderhoud, af en toe kapot, vaak overlast</p>	
		

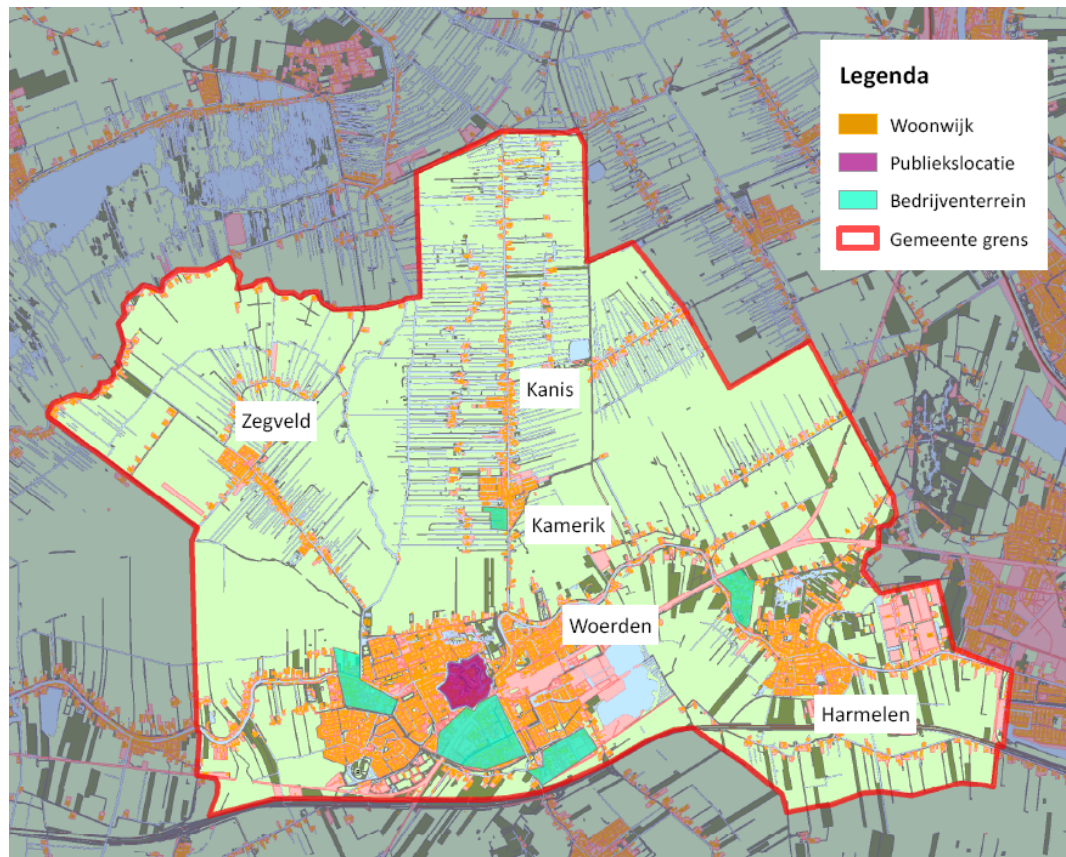
Elk kwaliteitsniveau wordt met een kwaliteitsbeschrijving (norm) en een impressie van algemene foto's weergegeven in de kwaliteitscatalogus riolering. De niveaus vormen de kern van elke kwaliteitsdiscussie. Zij bieden ruimte om te differentiëren of te nuanceren. Op welk onderdeel moet de kwaliteit hoger, waar mag het wat minder?

Bij bepaalde onderdelen is het basisoniveau het niveau waarop aan landelijke afspraken en gangbare richtlijnen voldaan wordt. Per onderdeel of aspect kan echter een lager of hoger ambitieniveau gekozen worden. Op die manier helpt deze systematiek om invulling te geven aan de gemeentelijke watertaken binnen de bestuurlijke keuzevrijheid die door de wetgever is gegeven. De volledige meetlat is te vinden in het technisch achtergronddocument.



### Structuurelementen

De kwaliteit binnen de bebouwde kom van Woerden hoeft niet gelijk te zijn aan de kwaliteit buiten de bebouwde kom. De eisen die men stelt aan het buitengebied zijn anders dan de eisen gesteld aan de gebieden binnen de bebouwde kom, op bedrijventerreinen of in publiekslocaties. Dit verschil wordt inzichtelijk gemaakt door de gebieden als vier aparte structuurelementen te benaderen. In dit GWP is per structuurelement bekeken wat de huidige kwaliteit is en wat de ambitie is voor het kwaliteitsniveau in de toekomst. Onderstaande kaart geeft een overzicht van de locaties van de verschillende structuurelementen.



## 4 Waar staan we? Terugkijken en nulmeting

### 4.1 Belangrijkste conclusies evaluatie GRP 2009 - 2013

In het kader van dit GWP is de rioleringszorg tijdens de planperiode van het vigerende GRP (2009-2013) geëvalueerd. De uitkomst hiervan wordt in deze paragraaf kort besproken.

In de periode 2006 - 2008 zijn er in de gemeente Woerden 6 percelen bijgekomen die niet zijn aangesloten op de riolering of een individuele zuiveringsvoorziening. Door deze percelen alsnog aan te sluiten heeft de gemeente bereikt dat er geen ongezuiverde lozingen van afvalwater plaatsvinden op oppervlaktewater of in de bodem.

De beheer- en uitvoeringsmaatregelen die in het GRP 2009-2013 zijn geformuleerd, hebben betrekking op het preventief en het correctief omgaan met riolering. Bij preventieve maatregelen gaat het met name om het op grote schaal vervangen van de riolering. Dit gebeurt eventueel in combinatie met reconstructies van wegen, maatregelen vanuit het wegbeheer of door in- en uitbreidingsactiviteiten. Bij correctieve maatregelen gaat het met name over het oplossen van acute problemen zoals lekkages en blokkades als gevolg van verzakkingen. Dit kan gedaan worden door het ofwel repareren ofwel vervangen van objecten. De afgelopen jaren is ook veel energie gestoken in het verbeteren van de toestand van de riolering. Zo zijn op verschillende plekken het riool gerepareerd of gerenoveerd middels het aanbrengen van een kunststof kous in het riool. Daarnaast zijn er ook verschillende maatregelen genomen om de emissie vanuit de riolering te verminderen. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van het bergbezinkbassin aan de Molenvliet en Kamerik.

Ook is de afgelopen periode kritisch gekeken naar de eigen organisatie. Hieruit is gebleken dat met name het dagelijks beheer veel aandacht kreeg. Dit is op zich een goede zaak, maar gezien de beschikbare formatie had dit wel tot gevolg dat andere zaken bleven liggen. Inmiddels wordt hard gewerkt om hierin een goede balans te vinden.

### 4.2 De resultaten van de nulmeting

Om te kunnen bepalen wat er te kiezen valt, is het noodzakelijk om te weten waar de gemeente Woerden nu staat. Aan de hand van de kwaliteitscatalogus is bepaald wat het huidige kwaliteitsniveau is van de gemeente Woerden. Onderstaand schema geeft het kwaliteitsprofiel van de nulmeting weer. Uitgaande van landelijke afspraken en wetgeving vormt het kwaliteitsniveau basis het kader, behalve voor de thema's wateroverlast vanuit de riolering en grondwateroverlast. Voor deze thema's geldt het kwaliteitsniveau laag als minimum.

<i>kwaliteitsprofiel huidige situatie</i>		publieks-locatie	woonwijk	bedrijven-terrein	buiten-gebied
<b>afvalwater</b>	inzameling van afvalwater	B	B	B	B
	transport van afvalwater	B	L	B	B
	lozing/uitstoot van afvalwater	L	L	L	L
<b>hemelwater</b>	omgang met hemelwater	B	B	B	B
	wateroverlast vanuit de riolering	B	B	B	B
<b>grondwater</b>	grondwateroverlast	L	L	L	L
<b>oppervlaktewater</b>	wateroverlast vanuit het oppervlaktewater	L	L	L	L
	inrichting van watergangen	L	L	L	B

De belangrijkste conclusies uit de nulmeting zijn:

- Binnen de gemeente Woerden wordt op een aantal plaatsen in het buitengebied ongezuiverd afvalwater op het oppervlakte water geloosd. Daarnaast wordt er bij een stevige regenbui vanuit het riool teveel afvalwater op het oppervlaktewater geloosd.
- Op een aantal plekken is de kans erg groot dat het oppervlaktewater het riool inloopt. Hierdoor is er minder plaats voor het afval- en regenwater, waardoor overlast sneller optreedt;
- Risico's op overlast als gevolg van het niet functioneren van een rioolgemeel zijn tot een minimum beperkt. Voor de pompunits geldt dat deze dezelfde dag nog vervangen worden als ze kapot gaan;
- Op het gebied van het beheer en onderhoud van haar eigen watergangen heeft de gemeente Woerden nog een inhaalslag te maken. Voor het buitengebied is deze reeds in gang gezet;
- In Harmelen duurt het erg lang voordat het rioolstelsel na een regenbui weer leeggepompt is.
- Aan duikers wordt nagenoeg geen onderhoud gepleegd. Dit belemmert het functioneren van het watersysteem en de kans op bezwijken neemt toe.



## 5 Waar willen we naar toe? Droge voeten en schoon water!

Op basis van de input vanuit de kwaliteitsdiscussie zijn 3 beleidsscenario's voor de komende planperiode geformuleerd en verwoord in de keuzenotitie GWP. Op 10 november 2011 zijn deze scenario's behandeld in de commissie Ruimte. Hier is een duidelijke voorkeur uitgesproken voor scenario 2. Voor de volledigheid staan de drie scenario's hieronder opgesomd.

scenario 1	Sober en terughoudend. In dit scenario wordt voldaan aan de wet en de reeds gemaakte afspraken, niets meer en niets minder.
scenario 2	<b>Droge voeten én schoon water. In scenario 2 wordt het beleid dat met het huidige verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (vGRP) is gevoerd voortgezet. Dit scenario richt zich op het doelmatig uitvoeren van de verbrede zorgplichten en het rioolsysteem wordt voorbereid op de veranderingen in het klimaat. Hieronder vallen onder andere de stedelijke wateropgave en het creëren van een robuust watersysteem</b>
scenario 3	Droge voeten, schoon water én een aantrekkelijk Woerden. Binnen dit scenario schakelt de gemeente Woerden over van verbreed rioolbeheer naar stedelijk waterbeheer. Uitvoering van de in het waterplan gestelde doelen met betrekking tot de beleving van water zijn hier onderdeel van.

Scenario 2 is vertaald naar een beschrijving van het desbetreffende kwaliteitsprofiel. Hierbij is aangegeven hoe de gebruikers van de openbare ruimte deze kwaliteit gaan ervaren. Wat merken zij óf wat merken zij juist niet! Vervolgens is aangegeven welke inspanningen de gemeente Woerden doet om dit te bereiken. Dit vormt het ambtelijk werkkader.

### Wat is dan het gekozen kwaliteitsniveau per thema?

kwaliteitsprofiel "Droge voeten en schoon water"		publieks- locatie	woonwijk	bedrijven- terrein	buiten- gebied
afvalwater	inzameling van afvalwater	B	B	B	B
	transport van afvalwater	H	H	H	H
	lozing/uitstoot van afvalwater	B	B	B	B
hemelwater	omgang met hemelwater	H	H	H	H
	wateroverlast vanuit de riolering	B	B	B	B
grondwater	grondwateroverlast	B	B	B	B
oppervlaktewater	wateroverlast vanuit het oppervlaktewater	B	B	B	B
	inrichting van watergangen	B	B	B	-

### Hoe wordt dit ervaren door de burger?

- Bij een stevige regenbui staat er water op straat. Wegen blijven goed begaanbaar voor het verkeer. Wel zijn er enkele knelpunten, maar die worden door de gemeente aangepakt.
- Bij een stevige regenbui komt er afvalwater in het oppervlaktewater terecht. Deze hoeveelheid heeft echter geen dode vissen tot gevolg;
- Af en toe wordt een rioollucht geroken. Hier komen meldingen over binnen. Bij herhaalde meldingen wordt hier iets mee gedaan;
- Verstoppingen komen nauwelijks voor. Hierdoor spoelt het toilet nauwelijks door en blijft badwater lang staan. De oorzaak hiervan ligt echter niet in het gemeentelijk riool;
- De tuinen en plantsoenen zijn na een regenbui enkele dagen drassig;
- Kruipruimtes zijn vochtig en nat. Dit leidt echter niet tot gezondheidsklachten of een muffe lucht en schimmelplekken in de woningen en gebouwen;
- Watergangen zien er in redelijk verzorgd uit;
- Alleen bij binnenkomende meldingen van burgers onderneemt de gemeente actie.



## 5.1 Wat betekent dit kwaliteitsprofiel voor de zorgplicht stedelijk afvalwater?

publieks- woonwijk bedrijven- buiten-  
locatie terrein gebied

### Inzameling & lozing/uitstoot van afvalwater: B B B B

Voor de inzameling van afvalwater wordt het niveau basis geambieerd. Hiervoor moeten de riolen in een goede technische staat verkeren. Het is niet persé noodzakelijk dat de riolen te allen tijde in "nieuwstaat" verkeren. Enige vorm van schade is acceptabel maar zodra dit het functioneren van de riolen benadeeld en sprake is van risico op overlast (niveau laag) worden deze schades opgelost door het uitvoeren van rioolvervangingen en deelreparaties. Op deze manier worden de risico's, die deze schades met zich mee brengen, opgeheven.

Voor de uitstoot van afvalwater wordt ook het niveau basis geambieerd. Dit sluit aan bij de wettelijke resultaatsverplichting van het Rijk (basisinspanning en Kaderrichtlijn Water) en de regelgeving van Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden. Met het vorige vGRP is al invulling aan deze ambitie gegeven. De risico's blijven hiermee beperkt. In sommige gebieden is er sprake van foutieve aansluitingen. Daar waar nieuwe foutieve aansluitingen worden geconstateerd die leiden tot wateroverlast voor de aanwonende worden deze verholpen (niveau basis). Er wordt bij wijze van proef kleinschalig onderzoek verricht naar foutieve aansluitingen om vast te stellen in hoeverre deze problematiek ook in de gemeente Woerden speelt.

De gemeente is het bevoegd gezag voor de meeste indirecte lozingen op de riolering. Hieronder vallen onder andere lozingen van bedrijven of tijdelijke lozingen als gevolg van bronnering bij werkzaamheden. Bedrijfsmatige lozingen worden periodiek gecontroleerd door de Milieudienst Noord-West Utrecht. Voor tijdelijke lozingen van 'schoon' grondwater op de afvalwaterriolering geldt het principe: "Liever niet, tenzij het van technisch of milieuoogpunt niet anders kan". Samen met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden wordt het beleid ten aanzien van indirecte lozingen verder vorm gegeven.

Voor de afvalwaterketen is het doel een doelmatig functionerende afvalwaterketen. Uitgangspunt is daarbij intensievere samenwerking tussen gemeente, waterschap en (voor relevante onderwerpen) het waterleidingbedrijf. De afvalwaterketen wordt zodanig geoptimaliseerd dat er sprake is van een adequate en efficiënte opvang, afvoer en zuivering van afvalwater tegen de maatschappelijk laagste kosten.

#### Waarom niet laag?



- Stilstand/achteruitgang in het functioneren van de riolering resulteert in een groter risico op calamiteiten/stank/overlast.

#### Waarom niet hoog?



- De extra kosten voor intensivering van regulier onderhoud wegen niet op tegen het volledig elimineren van stank/calamiteiten/overlast.
- Riolen vervangen nog voordat de technische levensduur is verstreken wordt beschouwd als kapitaalvernietiging.

publieks- woonwijk bedrijven- buiten-  
locatie terrein gebied

### Transport van afvalwater H H H H

De rioolgemalen zijn een kritisch onderdeel binnen het rioleringsstelsel. Uitval van een rioolgemaal kan al snel tot flinke overlast leiden en schade voor mens en omgeving met zich meebrengen. Om dit te voorkomen, wordt op het onderdeel transport van afvalwater een hoog niveau geambieerd. Met het vorige GRP is al deels invulling aan deze ambitie gegeven.

#### Zorgplicht stedelijk afvalwater volgens Artikel 10.33 Wet milieubeheer:

Het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen, door middel van een openbaar vuilwaterriool.

In plaats van een openbaar vuilwaterriool kunnen afzonderlijke systemen of andere passende systemen worden toegepast, indien met die systemen eenzelfde graad van bescherming van het milieu wordt bereikt.

Op verzoek van burgemeester en wethouders kunnen Gedeputeerde Staten in het belang van de bescherming van het milieu ontheffing verlenen van de zorgplicht.

De ontheffing kan, indien de ontwikkelingen in het gebied waarvoor de ontheffing is verleend daartoe aanleiding geven, door Gedeputeerde Staten worden ingetrokken.

**Duurzaamheid**

Gemalen zijn na openbare verlichting de grootste energieverbruikers van de gemeente. Om het energieverbruik te reduceren zullen energiezuinige pompen worden aangeschaft wanneer deze aan vervanging toe zijn.

Bovendien koopt de gemeente voor de aanleg, vervanging en onderhoud van riolering in conform de leidraad 'Criteria voor duurzaam in kopen van Riolering' van het Ministerie van VROM, januari 2010. De afdeling Realisatie en Beheer vertaalt deze leidraad naar praktische handvatten en past deze toe.

**Waarom niet laag**



- Overlast en schade als gevolg van uitval van een rioolgemaal is ongewenst.

**Waarom niet basis**



- Alleen met een continue controle op de werking van de rioolgemalen kunnen storingen en calamiteiten spoedig worden verholpen.

**5.2 Wat betekent dit kwaliteitsprofiel voor de zorgplicht hemelwater?**

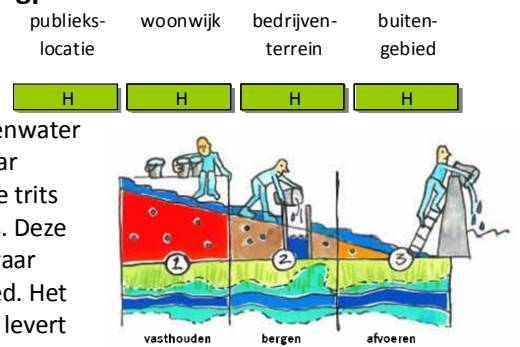
**zorgplicht hemelwater conform artikel 3.5 van de Waterwet:**

Het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor een doelmatige inzameling en verwerking van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevegd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.

**Omgang met hemelwater**

De gemeente Woerden streeft er naar om schoon regenwater niet in de afvalwaterketen terecht te laten komen, maar lokaal voor andere doeleinden te gebruiken, waarbij de trits vasthouden, bergen, afvoeren de voorkeursvolgorde is. Deze trits wordt toegepast bij nieuwbouwlocaties en daar waar mogelijk bij rioolvervangings in bestaand stedelijk gebied. Het actief scheiden van de waterstromen kost veel geld en levert bij de realisatie veel overlast voor omwonenden. Daarom wordt ervoor gekozen afkoppelen waar mogelijk mee te laten liften met overige projecten (wegreconstructies, rioolvervangings, revitalisering, etc.).

Met de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken zijn particulieren in eerste instantie zelf verantwoordelijk geworden voor het omgaan met vrijkomend water op hun eigen perceel (zie kader links). De gemeente heeft, met de wetswijziging, bevoegdheden gekregen dit via een verordening ook af te dwingen. Tot op heden wordt aan de particulier alleen vanuit de gemeentelijke bouwverordening aangegeven dat bij nieuwbouw het afval- en hemelwater gescheiden moet worden aangeleverd. Voorlopig wordt nog geen gebruik gemaakt van een hemelwaterverordening om de regeldruk voor de burger niet te verhogen. Dit heeft onder andere tot gevolg dat de bewoners van de gemeente af en toe water op straat situaties moeten accepteren. Hier staat tegenover dat nu nog geen extra eisen door de gemeente worden gesteld aan de burger door de hemelwaterverordening. Ten aanzien van omgang met hemelwater wordt onderscheid gemaakt tussen nieuwbouwlocaties en bestaande situaties.



**Nieuwbouwlocaties**

De particulier blijft bij nieuwbouw (zowel inbreiding- als uitbreidingslocaties) verplicht de afvalwaterstromen gescheiden aan te leveren. Tot op heden wordt een gemeentelijk hemelwaterstelsel (riool of watergang) aangelegd waar de particulier het hemelwater op aan kan sluiten. Er kan ook worden gekozen om géén voorziening aan te leggen zodat de verantwoordelijkheid voor de afvoer van het hemelwater volledig bij de perceelseigenaar komt te liggen. Vanwege de lokale grondslag (kleilagen in de ondergrond) is het verplicht verwerken op eigen terrein niet haalbaar. Het is namelijk niet ondenkbaar dat verplichte verwerking (infiltratie) van hemelwater op eigen terrein leidt tot grondwateroverlast.

### *Bestaande bebouwing*

Ten aanzien van het te voeren afkoppelbeleid in bestaand gebied is gekozen voor het afkoppelen van verhard oppervlak indien dit technisch uitvoerbaar, toelaatbaar voor het milieu én kosteneffectief is. Met deze afweging wordt voorkomen dat afkoppelen een doel op zich wordt en dat de juiste maatregelen op de juiste plek worden genomen.

In bestaand gebied is vaak sprake van een gemengd riool (het vuile afvalwater wordt samen met het 'schone' hemelwater in één buis afgevoerd). Het transporteren en zuiveren van relatief 'schoon' hemelwater is geen duurzame oplossing. De waterzuivering wordt onnodig belast en er wordt onnodig energie verbruikt. Bewuste keuzes in het omgaan met regenwater zijn dus noodzakelijk. Het vervangen van het bestaande gemengde rioolstelsel door een gescheiden rioolstelsel is een uitgelezen kans om verharding af te koppelen en zo de afvalwaterstromen te scheiden aan de bron. Omdat het bestaande riool op dat moment toch vervangen moet worden, zijn de meerkosten relatief gering ten opzichte van wanneer er enkel afgekoppeld wordt. Een randvoorwaarde voor de gemeente is dat deze meerkosten nooit meer mogen bedragen dan 25% van de vervangingskosten bij integrale projecten, onder voorbehoud dat er geen directe noodzaak tot afkoppelen is (bijv. wateroverlast of grondwateronderlast).

De richtlijn is dat om de kosten te beperken enkel openbaar verhard oppervlak en daken die grenzen aan openbaar gebied wordt afgekoppeld. De gemeente koppelt particulier oppervlak met tuinen niet af. Het afkoppelen van verhard oppervlak op particulier terrein bij bestaande bebouwing brengt veelal forse investeringen met zich mee en de medewerking van huiseigenaren is noodzakelijk. Wel geeft de gemeente bij reconstructie bewoners met tuinen de mogelijkheid om een eigen bedrage te leveren door zelf het regenwater af te voeren naar de straat.

### *Duurzaamheid en stelselkeuze*

De keuze voor een gemengd, gescheiden of verbeterd gescheiden stelsel is een keuze voor de lange termijn. Het rioolstelsel gaat immers 40 tot 60 jaar mee. Daarom is het belangrijk om op voorhand na te denken over het type aan te leggen rioolstelsel. Duurzaamheid wordt hier een steeds belangrijke item. De duurzaamheid van het rioolstelsel wordt in belangrijke mate bepaald door het materiaalgebruik en de benodigde hoeveelheid energie voor de transport van het afvalwater. De hoeveelheid gebruikte energie bij productie en gebruikt zijn bij een gemengd en een verbeterd gescheiden stelsel nagenoeg gelijk. Een gemengd stelsel verbruikt bij het verpompen van afvalwater meer energie dan een verbeterd gescheiden stelsel, maar dit wordt gecompenseerd door het materiaal verbruik. Voor een verbeterd gescheiden stelsel zijn meer lengtes buis nodig dan voor een gemengd stelsel. Een gescheiden stelsel verbruikt circa 50% minder energie in het gebruik dan een gemengd of een verbeterd gescheiden stelsel. Daarom heeft de gemeente Woerden een sterke voorkeur voor het aanleggen van gescheiden riolering, mits dit toelaatbaar is vanuit milieuoogpunt.

#### Waarom niet laag?



- Dat zou betekenen dat de gemeente Woerden niet in één lijn ligt met het rijksbeleid en beleid van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Het is niet wenselijk om hieraan voorbij te gaan!

#### Waarom niet basis?



- keuze om bepaalde gebieden af te koppelen is er een voor de lange termijn. Een riool gaat gemiddeld 40 tot 60 jaar mee. Dat betekent dat over circa 40 - 60 jaar doet die kans zich pas weer opnieuw voor. Zo lang willen we niet wachten.



publieks- woonwijk bedrijven- buiten-  
locatie terrein gebied

**B B B B**

**Wateroverlast vanuit riolering**

Wateroverlast is een gevoelig item vanuit burgers en ondernemers. De komende planperiode gaat specifieke aandacht uit naar de effecten van de klimaatveranderingen. Door de klimaatveranderingen zal er meer water in een kortere tijd vallen. Naast ondergrondse rioolbuizen gaat dan ook de inrichting van de openbare ruimte een belangrijke rol spelen in de verwerking van overtollig hemelwater.

Daarnaast blijkt uit recent landelijk onderzoek dat circa 70% van de gemelde wateroverlast te wijten is aan onvoldoende onderhoud. Met goed onderhoud aan bijvoorbeeld kolken kan veel ergernis voorkomen worden. Om voorbereid te zijn op de toekomstige klimaatontwikkelingen, dient bij de inrichting van de openbare ruimte evenals bij het voorschrijven van het vloerpeil voor nieuwbouw, hier rekening mee gehouden te worden. De riolering alleen zal deze regenbuien niet kunnen verwerken zonder enorme investeringen. Ook krijgt de invulling van de stedelijke wateropgave de komende periode de nodige aandacht.



**Waarom niet laag?**




- Afvoercapaciteit is een gevoelig item vanuit burgerbelangen. Het is niet acceptabel om hieraan voorbij te gaan!
- Dat zou betekenen dat we een lager niveau hanteren dan landelijk gangbaar is. Daar is geen reden toe.

**Waarom niet hoog?**




- Het is verstandig nu al te anticiperen op klimaatveranderingen. Dat hoeft niet perse door diametervergroting. Dat is zeer kostbaar. Ook de openbare ruimte kan in de verwerking van hemel water een grote rol spelen. Nu kan het binnen de bestaande projecten meegenomen worden.

**5.3**

**Wat betekent dit kwaliteitsprofiel voor de zorgplicht grondwater?**

publieks- woonwijk bedrijven- buiten-  
locatie terrein gebied

**B B B B**

*Bestaande situaties*

Binnen de gemeente Woerden zijn een aantal knelpunten bekend die betrekking hebben tot de grondwaterstand onder te verdelen in grondwateronderlast (te lage grondwaterstand) en grondwateroverlast (te hoge grondwaterstand).

**Grondwateronderlast**

De klachten over grondwateronderlast doen zich met name voor in de wijk Schilderskwartier-West. Bij deze wijk gaat het om woningen die gefundeerd zijn op houten palen met betonopzetters. De woningen zijn gebouwd in de jaren '60. Door een daling van de grondwaterstand is bij een deel van de woningen de houten palen permanent of periodiek droog komen te staan met mogelijke schimmelaantasting als gevolg.

Gemeente Woerden heeft volop aandacht voor deze situatie en voert momenteel de regie over het proces om samen met inwoners en betrokken partijen tot oplossingsrichting(en) te komen. Als een infiltratiesysteem effectief en doelmatig blijkt te zijn zal de gemeente het initiatief nemen om dit te realiseren in overleg met de betrokken partijen. De gemeente zal als dit noodzakelijk en doelmatig is de riolering vervoegd vervangen.

**zorgplicht grondwater volgens Artikel 3.6 van de Waterwet:**

Het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

### Grondwateroverlast

In diverse wijken wordt grondwateroverlast ervaren. Dit is vaak te wijten aan geringe ontwatering van de wijk. Bouwtechnische maatregelen en de aanleg van ontwateringsmiddelen zoals drainage vormen de meeste effectieve en doelmatige maatregelen om grondwateroverlast tegen te gaan.

De gemeente neemt in de kernen Woerden en Harmelen alleen maatregelen in het openbaar gebied als er sprake is van structurele grondwateroverlast. Vanwege doelmatigheid legt de gemeente gelijktijdig met riool- of wegwerkzaamheden bijvoorbeeld drainage aan. Perceelseigenaren krijgen de mogelijkheid om hierop aan te sluiten. De definitie van structurele grondwateroverlast in Woerden en Harmelen is dat de gemiddelde hoogste grondwaterstand minder is dan 50 centimeter onder vloerpeil gedurende een periode van 30 aaneengesloten dagen binnen 3 jaar.

De kernen Kamerik, Kanis en Zegveld liggen in het veenweidegebied. Hier zijn de grondwaterstanden permanent hoog en is de aanleg van ontwateringsmiddelen geen effectieve maatregel. Een deel van de grondwateroverlast kan worden tegen gegaan door bouwtechnische maatregelen te nemen.

De gemeente is van mening dat een knelpunt structureel is wanneer meervoudig sprake is van een over- of onderschrijding van de gewenste grondwaterstand voor een aaneengesloten periode van 30 dagen binnen een periode van 3 jaar. Wanneer deze over- danwel onderscheiding van de gewenste grondwaterstand één enkele keer binnen deze drie voorkomt wordt dit als een incident beschouwd. Komt dit vaker voor binnen deze drie jaar, dan is er sprake van een structurele over- of onderscheiding.

#### *Nieuwe situaties*

Bij nieuw te realiseren bebouwing streeft de gemeente Woerden ernaar om eventuele nadelige gevolgen van grondwater in de ontwerpfase te ondervangen. Een van de hulpmiddelen die de gemeente daarvoor ter beschikking heeft, zijn "ontwateringscriteria". Dit is het hoogteverschil tussen het grondwaterniveau en het desbetreffende object. De gehanteerde ontwateringscriteria voor nog te realiseren projecten staan vermeld in onderstaande tabel. op de volgende pagina.

Functie van de grond	Wenselijke grondwaterstand bij nieuwe bebouwing
Bebouwing - Wonen & Werken	90 centimeter onder vloerpeil
Wegen	70 centimeter onder aanlegniveau
Groen - Plantsoenen en Parken	50 centimeter onder aanlegniveau
Groen - Sportparken	50 centimeter onder aanlegniveau

*Inzicht*

Om op een goede en adequate wijze te kunnen handelen is inzicht in de grondwaterstanden nodig. Hiervoor beschikt de gemeente over ongeveer meetnet van ongeveer 80 peilbuizen waarmee elk uur de grondwaterstand wordt gemeten. Deze informatie wordt gebruikt om op termijn inzicht te krijgen in het gedrag van het grondwater en om informatie te verstrekken aan belanghebbenden. De gemeente Woerden ziet voor haarzelf een faciliterende rol weggelegd als het gaat om grondwaterover- dan wel onderlast bij haar burgers. Dit houdt in dat de gemeente een luisterend oor biedt en helpt bij het zoeken naar een oplossing. Dit alles binnen de grenzen van haar bevoegdheden en de technische en financiële mogelijkheden.

**Waarom niet laag?**




- Risico's voor de volksgezondheid zijn onacceptabel.
- Enig inzicht in je grondwatersituatie is vereist voor het maken van de juiste afwegingen rondom de gemeentelijke zorgplicht.

**Waarom niet hoog?**




- Gelet op de grondslag in de gemeente Woerden is het niet reëel om geen enkele overschrijding van de gewenste grondwateroverlast te ambiëren. Burgers in het veenweide gebied hebben leren leven met een hoge grondwaterstand.

## 5.4 Wat betekent dit kwaliteitsprofiel het gemeentelijk oppervlaktewater?

### Wateroverlast vanuit oppervlaktewater & inrichting van gemeentelijke watergangen

publieks- locatie	woonwijk	bedrijven- terrein	buiten- gebied
B	B	B	B

De komende planperiode gaat specifieke aandacht uit naar de effecten van de klimaatveranderingen. Door de klimaatveranderingen zal er meer water vallen. Naast de ondergrondse rioolbuizen gaan dan ook de watergangen een belangrijke rol spelen in de aan- en afvoer van overtollig hemelwater. Het peilbeheer van de watergangen is een verantwoordelijkheid van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De aan- en afvoercapaciteit van een watergang wordt in hoge mate bepaald door de inrichting en het beheer en onderhoud. In 2016 is het watersysteem zodanig ingericht en beheerd dat het in staat is, ook bij de klimaatverandering te zorgen voor een veilig en bewoonbaar Woerden. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt waterneutraal gebouwd en wordt meervoudig ruimtegebruik toegepast zoals waterberging onder woningen en wegen.

Naast het waterschap en de gemeente spelen ook particulieren een belangrijke rol. Volledig verharde tuinen/percelen zorgen voor een extra belasting op de gemeentelijke voorzieningen. De nieuwe zorgplicht geeft de gemeente mogelijkheden hier voorwaarden aan te stellen. In de komende planperiode worden taken, verantwoordelijkheden en ambities op dit onderdeel nader onderzocht en afgebakend.

De gemeente heeft voor haar watersysteem gekozen voor een ambitieniveau dat voldoende is. Hierbij wordt voldaan aan de wettelijke normen en regels, zoals de zwemplassen die voldoen aan de normen voor de zwemwaterkwaliteit. Woerden streeft naar een gezond, veilig en veerkrachtig grond- en oppervlaktewatersysteem, dat voldoet aan de eisen en wensen van het moment met voorbereidingen op de toekomstige eisen en wensen. In 2027 is het watersysteem op orde voor de eisen en wensen vanuit de KRW.

Het watersysteem vormt een meerwaarde voor de gemeente in beleving en gebruik. Er zijn dan ook geen onverantwoorde risico's met betrekking tot de veiligheid. Hoewel de scheidslijn tussen de watersystemen niet gelijk ligt aan de (ruimtelijke) scheiding van functies, voldoet het watersysteem zo goed mogelijk aan de wensen van het grondgebruik. Bij ruimtelijke ontwikkelingen is water een mede ordenend principe. De waterpartners werken hierbij, waar nodig, intensief en prettig samen.

Het beheer van het gemeentelijk oppervlakte water bevat vier aspecten waarbij het Hoogheemraadschap en de gemeente Woerden in meer of minder mate samenwerken.

- Beschoeiingen:** Het onderhoud of het vervangen van beschoeiingen is een gemeentelijk aangelegenheid. Het Hoogheemraadschap heeft hier geen rol in.
- Baggeren:** Het verwijderen van slib en andere vervuiling van de waterbodem is een gezamenlijke taak. Bij het baggeren worden ook de duikers gereinigd. De gemeente en het Hoogheemraadschap baggeren beide de watergangen die onder hun eigen beheer vallen.
- Waterkwaliteit:** Formeel is dit een aangelegenheid van het Hoogheemraadschap, maar heeft daar ook de medewerking van de gemeente nodig. De gemeente verleend deze medewerking dan ook volledig. de komende periode wordt dan ook gezamenlijk bekeken op welke manier en waar de waterkwaliteit verbeterd dient te worden.
- Waterkwantiteit** Naast de kwaliteit van het oppervlaktewater is ook de hoeveelheid beschikbaar water erg belangrijk, het zogenaamde peilbeheer. Deze taak ligt bij het Hoogheemraadschap.

**Waarom niet laag?**




- Wateroverlast door overstroming is een gevoelig item vanuit burgerbelangen. Het is niet acceptabel om hieraan voorbij te gaan!

**Waarom niet hoog?**




- De aanvullende maatregelen kosten veel geld en leveren slechts een kleine meerwaarde. Deze weegt niet op tegen de benodigde investeringen.

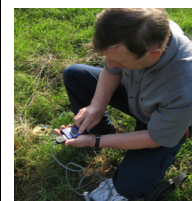
## 5.5 Niet alleen, maar samen!

Met de komst van het bestuursakkoord water is samenwerking niet langer een streven, maar een vereiste. Gemeenten dienen met overige belanghebbenden in de waterketen samen te werken om zo de gestelde doelen te realiseren tegen de laagste maatschappelijke kosten. De gemeente Woerden werkt op veel fronten al samen verschillende partners in de waterketen. Een voorbeeld van deze samenwerkingsverbanden is onder andere WINNET. De komende planperiode wordt verdergaande samenwerking gezocht met de verschillende waterpartners om zo invulling te geven aan het bestuursakkoord water.



## 5.6 Wat wordt hiervoor gedaan door de gemeente Woerden?

Wat doet de gemeente Woerden hier voor?	
stedelijk afvalwater	<ul style="list-style-type: none"> <li>De riolering waarmee afvalwater wordt getransporteerd is in orde. Ook gebreken in het kader van waterdichtheid en afstroming worden hersteld.</li> <li>Bij een melding van stankoverlast wordt onderzoek gedaan naar de herkomst. Indien de oorzaak in het gemeentelijk riool ligt, neemt de gemeente dit voor haar rekening.</li> <li>Bij meldingen wordt een actieve houding richting de burger aangenomen.</li> <li>Bij overstorten waar oppervlakte water het riool binnen loopt of waar de kans hierop groot is worden maatregelen genomen.</li> <li>Er wordt op kleine schaal onderzoek gedaan naar foutieve aansluitingen. Dit wordt in eerste instantie gegaan op de plekken waar de meeste foutieve aansluitingen te verwachten zijn, zoals de oudere gescheiden stelsels.</li> <li>Samen met het Hoogheemraadschap wordt onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van "rioolvreemd"water. Dit wordt immers nodeloos verpompt en gezuiverd.</li> </ul>
hemelwater	<ul style="list-style-type: none"> <li>Er is inzicht in de kwaliteit van het hemelwaterriool. Daar waar schade geconstateerd is, wordt deze beoordeeld en verholpen.</li> <li>Bij bestaande situaties wordt het regenwater dat van openbaar terrein afstroomt ontvlochten van het afvalwater als dit doelmatig blijkt te zijn.</li> </ul>
grondwater	<ul style="list-style-type: none"> <li>Er worden alleen maatregelen genomen om de grondwaterstand op openbaar terrein te beïnvloeden als de gemiddelde hoogste grondwaterstand minder dan 50 centimeter onder maaiveld is en als deze gelijktijdig uitgevoerd kunnen worden met riool- of wegwerkzaamheden. Perceelseigenaren krijgen dan de mogelijkheid om hierop aan te sluiten.</li> <li>De grondwaterstand wordt continue gemeten. De verzamelde data wordt gebruikt voor analyse en studie om zo beter grip te krijgen op de grondwatersituatie.</li> </ul>
gemeentelijke oppervlakte water	<ul style="list-style-type: none"> <li>Er wordt alleen onderhoud aan duikers, stuwen en beschoeiing gepleegd als ze dreigen te bezwijken of de doorstroming van de watergang ernstig belemmerd wordt.</li> <li>Aan watergangen wordt verzorgend onderhoud gepleegd.</li> <li>De waterkwaliteit van het oppervlaktewater en afvoercapaciteit wordt op niveau gehouden door het slib van de waterbodem te verwijderen.</li> <li>Natuurvriendelijke oevers worden enkel aangelegd wanneer er een opgave bestaat vanuit een waterkwaliteitsknelpunt.</li> <li>De geplande maatregelen om de belevingswaarde van water te vergroten zoals opgenomen in het waterplan komen voorlopig op een laag pitje te staan. Dit wordt meegenomen in de groen-blauwe structuurvisie.</li> <li>Om de mogelijke vervuilers in beeld te brengen wordt een breed waterkwaliteitsonderzoek gestart.</li> </ul>



## 6 Wat betekent dit? Koers personeel & financiën

Goed rioolbeheer kost veel geld en tijd. De tijd die aan de rioleringszorg besteed kan worden is afhankelijk van de hoeveelheid personeel. De uitgaven worden gedekt vanuit de rioolheffing dat door de burgers en ondernemers in de gemeente bijeen wordt gebracht. Voor de bekostiging van de gemeentelijke watertaken is een heffingsbevoegdheid gecreëerd in de Gemeentewet. Dit hoofdstuk gaat in op de keuzes (en bijbehorende voorstellen) die in het kader van de benodigde hoeveelheid formatieplaatsen en de rioolheffing gemaakt moeten worden.

### 6.1 Benodigde formatie

Op basis van de ambitie en de daarbij behorende activiteiten evenals het te onderhouden areaal is een inschatting gemaakt van de benodigde hoeveelheid formatieplaatsen voor de verschillende taken behorend bij de gestelde ambitie.

Taken	Benodigde fte:	Aanwezige fte:
1. <i>Beleid/ strategisch beheer</i>	1,2	0,8
2. <i>Operationeel beheer</i>	2,3	2,0
3. <i>Applicatiebeheer</i>	0,3	0,8
4. <i>Werkvoorbereiding, projectleiding en toezicht</i>	5,4	2,3
	9,2	5,9

Uit deze analyse blijkt dat de gemeente Woerden circa 3,3 fte te kort komt om de gestelde ambitie tot uitvoering te brengen. Uit het verleden is gebleken dat een te kort aan menskracht op termijn leidt tot achterstanden en het niet behalen van de gestelde doelen. Het grootste tekort aan formatieplaatsen zit bij de werkvoorbereiding. Hier is enkel de helft van de benodigde formatie ingevuld. Het formatie tekort bij de overige taakvelden kan mogelijk worden opgelost door een herverdeling van taken.

### 6.2 De spelregels

#### Hoe wordt betaald?

Met de huidige heffingsbevoegdheid kunnen alle kosten die gemaakt worden voor de organisatie en uitvoering van de gemeentelijke watertaken vanuit de rioolheffing worden gedekt. Hierbij kunnen twee afzonderlijke (bestemmings-) heffingen worden ingesteld voor de kosten die verbonden zijn aan:

- a. Inzamelen, transport en (lokaal) zuiveren van stedelijk afvalwater;
- b. Inzamelen en verwerken van afvloeiend hemelwater en overtollig grondwater.

Indien gekozen wordt voor twee afzonderlijke heffingen moeten de kosten worden toegedeeld aan elk van de afzonderlijke heffingen.

Voor de rioolheffing worden de volgende uitgangspunten voorgesteld:

- eenvoudig: Het moet uitlegbaar zijn voor de burgers en ondernemers.
- rechtvaardig: Iedereen die profijt heeft van een goed kwalitatief gemeentelijk rioolstelsel dient ook een bijdrage daaraan te leveren.
- beheersbaar: De administratieve kosten moeten in verhouding staan tot de opbrengsten.
- juridisch juist: In Verordening rioolheffing wordt geregeld wanneer iemand belastingplichtig is.

Vanuit oogpunt van 'beheersbaar' wordt één gecombineerde rioolheffing gehanteerd die betrekking heeft op de zorg voor het afvalwater, hemelwater, grondwater en het gemeentelijk oppervlaktewater.

### Wie betaalt?

De heffingsbevoegdheid maakt het mogelijk rioolheffing op te leggen aan burgers/ondernemers die niet aangesloten zijn op de riolering maar op één of andere wijze wel profiteren van een gemeentelijke voorziening voor één van de gemeentelijke watertaken. Ook zonder directe aansluiting op de riolering kan sprake zijn van een relatie met gemeentelijke watertaken. Bijvoorbeeld als de gemeente maatregelen heeft genomen voor een perceel dat te kampen heeft met structureel nadelige gevolgen van grondwater, maar dat geen aansluiting heeft op de riolering.

Thans wordt aan alle percelen die direct dan wel indirect zijn aangesloten op de gemeentelijke riolering een rioolheffing in rekening gebracht. De heffingsgrondslag voor de rioolheffing is het waterverbruik. Het laagtarief geldt voor percelen die indirect op de riolering lozen en een W.O.Z. waarde hebben van minder dan € 50.000,-. Dit zijn bijvoorbeeld garageboxen en loodsen.

Waterverbruik	Tarief 2012	
< 275 m <sup>3</sup>	€ 11,80	per maand
275 - 550 m <sup>3</sup>	€ 22,60	per maand
> 550 m <sup>3</sup>	€ 0,054	per m <sup>3</sup> per maand
Laagtarif	€ 1,80	per maand

### Waar wordt voor betaald?

Bij de kosten voor de gemeentelijke watertaken wordt onderscheid gemaakt in reguliere jaarlijkse kosten, eenmalige investeringskosten, compensabele btw en de egalisatievoorziening.

#### Reguliere jaarlijkse kosten

Het onderhoud aan het rioolstelsel bestaat voornamelijk uit reinigen van de riolen en onderhoud aan pompen en gemalen. Veelal zijn dit jaarlijkse kosten die in de praktijk niet al te veel zullen schommelen. Deze kosten worden in het betreffende jaar in één keer ten laste van de rioolexploitatie gebracht.

#### Eenmalige investeringskosten

Een belangrijk deel van de gemeentelijke watertaken heeft betrekking op aanleggen, vervangen en verbeteren van riolen, gemalen en andere voorzieningen. De uitgaven voor deze activiteiten worden aangeduid met investeringsuitgaven. Deze worden afgeschreven en als kapitaallasten (rente en afschrijving) ten laste van de rioolexploitatie gebracht. Hiermee worden investeringspieken gelijkmatiger ten laste van de rioolexploitatie afgevlakt en worden pieken in tariefstijging beperkt. Investeringskosten worden afhankelijk van de verwachte technische levensduur in 15 of 40 jaar afgeschreven.

#### Compensabele BTW

Dit onderwerp is bij de gemeente Woerden van toepassing. Jaarlijks wordt een bedrag van €162.721,- aan compensabele BTW ten laste van de rioolheffing gebracht.

#### Egalisatiereserve

Voor dekking van investeringen wordt tot op heden een voorziening aangehouden. Deze is per 1 januari 2013 geprognosticeerd op ongeveer € 1,25 miljoen. Doordat inkomsten en kosten jaarlijks variëren zijn er jaarlijks tekorten of overschotten in de dekking. Deze tekorten en overschotten (jaarlijkse fluctuaties) worden gecompenseerd door toevoegingen of onttrekkingen aan de egalisatiereserve. Bij de tariefsontwikkeling zoals genoemd onder paragraaf 6.2 bedraagt de egalisatievoorziening eind 2017 circa € 164.000,-.

### 6.3 Tariefsontwikkeling

De rioolheffing in de gemeente Woerden is 100% kostendekkend. Dat betekent dat alle lasten gedekt worden middels de rioolheffing. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lasten voor de komende periode.

jaar	lasten					subtotaal [x€ 1.000]
	investe- ringen	kap.lasten invest.	expl. lasten	kap.lasten verleden	comp. BTW	
	[x€ 1.000]	[x€ 1.000]	[x€ 1.000]	[x€ 1.000]	[x€ 1.000]	
2013	2.765	-	2.302	1.519	163	3.984
2014	2.793	203	2.257	1.474	163	4.096
2015	2.550	414	2.257	1.369	163	4.203
2016	2.580	602	2.287	1.318	163	4.369
2017	2.515	787	2.282	1.244	163	4.476

Deze lasten worden gedekt door de inkomsten uit de rioolheffing. Eventuele tekorten kunnen worden toegevoegd uit de egalisatievoorziening. Deze mag echter geen negatief saldo hebben. In onderstaande tabel is de benodigde stijging van de rioolheffing in beeld gebracht.

jaar	Baten					riool- heffing [x€ 1.000]
	Laag tarief	Enkel tarief	Dubbel tarief	Boven Dubbel tarief	stijging riool- heffing	
	[€]	[€]	[€]	[€]	%	
2013	23,00	150,80	288,83	1.143,43	6,5%	3.472
2014	24,50	160,61	307,60	1.217,75	6,5%	3.722
2015	26,09	171,05	327,60	1.296,91	6,5%	3.990
2016	27,79	182,16	348,89	1.381,21	6,5%	4.276
2017	29,59	194,00	371,57	1.470,98	6,5%	4.583

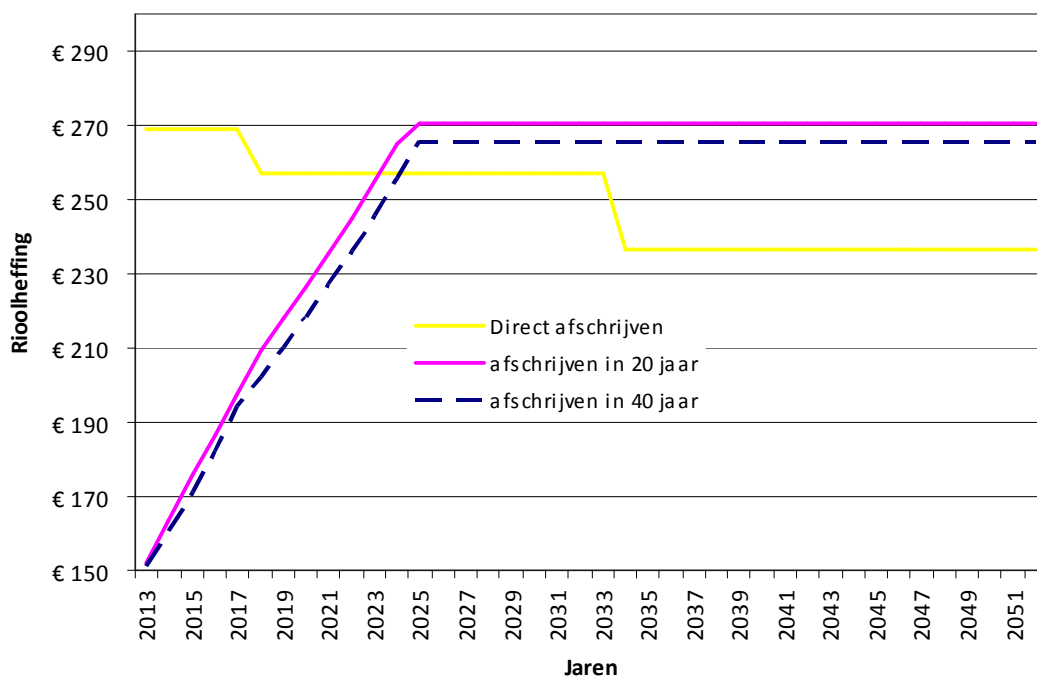
Op basis van bovenstaande tabel kan geconcludeerd worden dat met een stijging van 6,5% de komende 5 jaar de rioolheffing in combinatie met een jaarlijkse dotatie uit de egalisatievoorziening 100% kostendekkend is.

#### **Maar het kan ook anders**

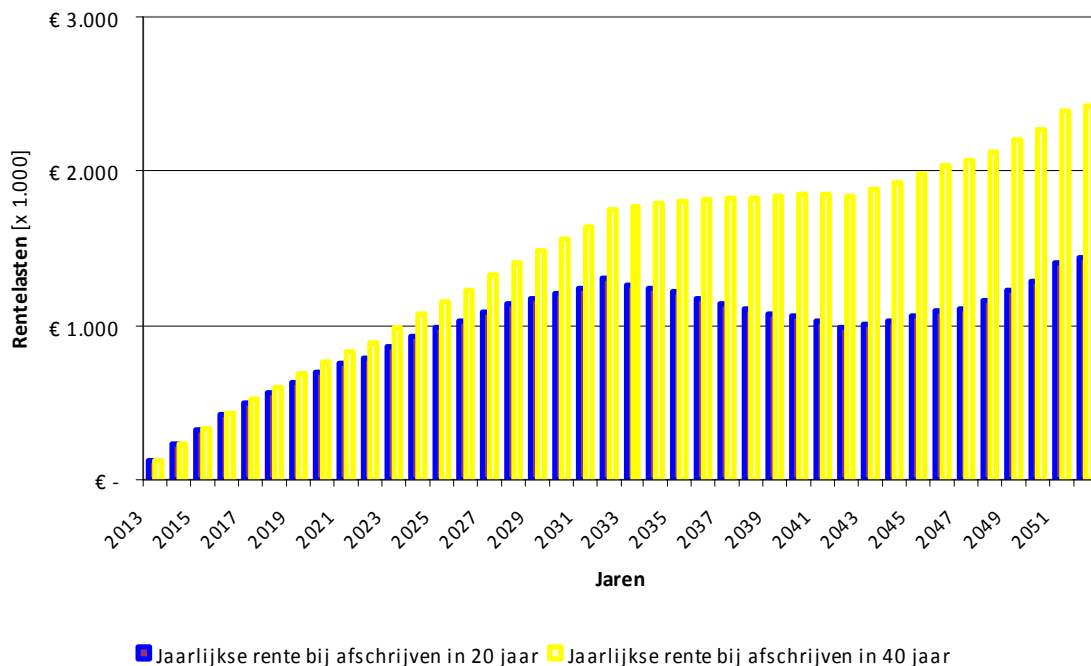
In de tariefstellingberekening is voor het berekenen van de kapitaallasten uitgegaan van een afschrijvingstermijn van maximaal 40 jaar. Dit houdt in dat er gedurende de looptijd van deze kapitaallasten rente betaald moet worden. In totaal wordt over de geraamde investeringen de komende 5 jaar een rente betaald van circa € 1,7 miljoen. Dit is geld wat niks oplevert, maar wel door de burger dient te worden opgebracht.

Daarnaast is er momenteel een landelijke discussie aan de gang over het gehanteerde afschrijvingenbeleid in de rioleringszorg. De stichting RIONED, de overkoepelende belangenorganisatie voor de rioleringszorg, pleit voor een maximale afschrijvingstermijn van 20 jaar om zo de lasten in de toekomst binnen de perken te houden. Ook gaan er geluiden op om de gedane investeringen direct af te schrijven. Dit heeft als grote voordeel dat de rentelasten nihil zijn, maar vraag wel een behoorlijke ommezwaai in de huidige financieringsmethode.

In onderstaande grafiek is inzichtelijk wat de verschillende financieringsmethode voor het tarief van de rioolheffing op de korte en de lange termijn betekenen. Ten behoeve van de leesbaarheid van het figuur is dit enkel inzichtelijk gemaakt voor het enkel tarief. Dit is immer de tariefklasse waarin de meeste belastingplichtigen vallen.



Het sneller afschrijven van investeringen resulteert direct in minder rentelasten. In onderstaand figuur zijn de jaarlijkse rentelasten van de verschillende financieringsmethoden inzichtelijk gemaakt.



Uit bovenstaand figuur vat op te maken dat er op termijn, afhankelijk van de gekozen financieringsmethoden 1 á 2 miljoen per jaar bespaard kan worden.

### Wat is dan de rioolheffing bij vergelijkbare gemeenten?

De gemeente woerden kan de komende vijf jaar in totaal circa 1,15 miljoen besparen aan rentelasten wanneer investeringen vanaf 2013 direct afgeschreven worden. Dit betekent echter wel een forse toename van de rioolheffing. Om deze stijging in perspectief te kunnen plaatsen is ook de rioolheffing evenals de totale lastendruk van een gemeenten met een vergelijkbare grondslag in beeld gebracht.

Voor deze vergelijking is gebruik gemaakt van COELO. COELO is een onafhankelijk onderzoeksinstituut, verbonden aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen en richt zich op onderzoek naar de economie van lagere overheden. Zo ook de ontwikkeling van de gemeentelijke woonlasten. Onderstaande tabel geeft inzicht in ververschillende tarieven voor de rioolheffing evenals de totale woonlasten. De rioolheffing is omgerekend naar een meerpersoonshuishouden om zo een vergelijking mogelijk te maken. Om deze cijfers te kunnen vergelijken zijn ook de inwoneraantallen vermeld.

	Woerden	Bodengraven- Reeuwijk	Alphen aan den Rijn	Gouda
<b>Rioolheffing</b>	€ 136,00	€ 389,00	€ 202,00	€ 272,00
<b>Totale woonlasten</b>	€ 656,00	€ 999,00	€ 704,00	€ 816,00
<b>Aantal inwoners</b>	50.000	35.000	73.000	71.000

Uit deze vergelijking is op te maken dat de gemeente Woerden een relatief lage rioolheffing kent en dat een verhoging van de rioolheffing in vergelijking met andere gemeenten goed te verklaren is.

## 7 Wat spreken wij af? Advies - besluitvorming - operationalisering

Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en de provincie Utrecht zijn tussentijds op de hoogte gesteld van voortgang van de planvorming. Tevens is dit GWP formeel ter commentaar voorgelegd aan het waterschap en de provincie. Daarnaast is het ontwerp GWP ter inzage gelegd conform de algemene wet bestuursrecht. De (inspraak)reacties van deze partijen zijn in het achtergronddocument opgenomen.

### Voorstel:

Voorgesteld wordt te kiezen voor het scenario "Droge voeten, schoon water " inclusief bijbehorende kostendekking en personele inzet. Met dit scenario schakelt de gemeente Woerden om naar stedelijk waterbeheer. De niveaus voldoen daarmee aan de wettelijke normen en landelijk geldende eisen. Op onderdelen wordt (in lijn met eerdere beleidsafspraken) zelfs een stap verder gegaan.

Dit heeft als gevolg dat:

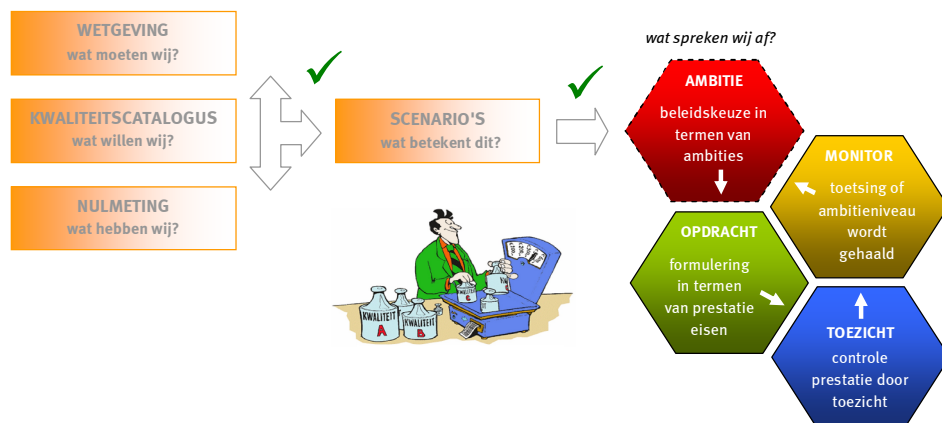
- Er structureel alsmede eenmalig budget wordt vrijgemaakt voor de verdere invulling van de nieuwe gemeentelijke watertaken (o.a. onderhoud aan duikers).
- De kwaliteit van het rioolstelsel de komende periode volledig in beeld wordt gebracht.
- De komende periode nog meer samenwerking wordt gezocht met onder andere het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden bij gezamenlijke beheeractiviteiten om zo de kosten verder te reduceren.
- De benodigde extra personele capaciteit van 3 fte wordt door interne formatie of indien nodig middels externe inhuur ingevuld.

### Besluitvorming

De gemeenteraad heeft in haar vergadering van [datum] het GWP 2013-2017 vastgesteld. Met dit besluit zijn ook de middelen vrijgegeven aan het college om de boogde kwaliteitsprofiel waar te kunnen maken. Het raadsbesluit is in het technisch achtergronddocument opgenomen.

### Operationalisering

Op basis van dit besluit (**ambitie**) maakt de afdeling jaarlijks het operationeel plan riolering. Met de uitvoering van deze jaarplannen wordt de ambitie gerealiseerd (**opdracht**). Met behulp van de operationele plannen wordt jaarlijks de voortgang gerapporteerd (**toezicht en monitor**) over uitgevoerde en nog uit te voeren maatregelen met het daarbij behorende financiële overzicht.



In 2017 aan het einde van de planperiode van dit GWP vindt een herijking plaats. Bij het nieuwe GWP wordt bepaald of de ambitie die nu wordt vastgesteld nog een acceptabele ambitie voor de volgende planperiode is, rekening houdende met het wettelijke kader en de situatie op dat moment.